

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI
TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

‘KAYBOLMAK’

Sözcük Sayısı: 3578

Kategori: Kategori 1

Araştırma Sorusu: Tarık Tufan’ın Kaybolan adlı yapıtında kaybolmuşluk olgusu neden-sonuç bağlamında nasıl ele alınmıştır?

İÇİNDEKİLER

1. Giriş.....	1
2. Kayboluş Olgusunun Nedenleri.....	3
2.1 Aile	3
2.2 Travmatik Özgeçmiş	6
3. Kayboluş Olgusunun Sonuçları	9
3.1 Sosyal yaşamda var olamama	9
3.2 Aile ilişkilerine etkisi.....	11
4. Kayboluş ile Yüzleşme	12
4.1 Aşk.....	12
5. Sonuç.....	14
6. Kaynakça.....	15

1. Giriş

Kimlik kavramı toplumlarda kişilerin benliklerinin ve davranışlarının şekillenmesinde önemli yer tutan güçlü bir olgudur. Kimlik, kişinin kendini etkilemesinin yansısı hayatını da önemli açılardan etkiler. Kişinin kimliği ilk aile kavramı ile şekillenmeye başlar ve daha sonra iş, aşk gibi çevresel faktörlerle hayat boyu şekillenmeye devam eder. Ancak bu şekillenme yaşamsal tecrübelerle göre olumlu veya olumsuz gerçekleşebilir. Kişinin hayatında aile, aşk, iş gibi kavramların olumsuz gelişmesi kişide travmalar bırakarak kaybolmuşluk hissine sürükleyebilir. Kimliğini kaybetmesi; kişinin kendini tanıyamaması, kim olduğunu tanımlayamaması gibi ‘kaybolmuşluk hissi’ olarak değerlendirilebilir.

Bu tezde Tarık Tufan’ın *Kaybolan* adlı eser incelenecektir. Tezin araştırma konusu kaybolmuşluk olgusunun romanda geçen figürler aracılığı ile neden sonuç ilişkileri kurarak incelenmesidir. Yapılan kaynak taramaları sonucu *Kaybolan* adlı eserle ilgili daha önce bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu ilişki yapıtta sıkça kullanılan iç monolog ve anlatıcı değişiklikleri gibi tekniklerle desteklenerek kurulmaktadır.

Tarık Tufan’ın *Kaybolan* adlı yapıtında kaybolma olgusunun şekillenmesinde etkili olan aşk, aile, iş gibi faktörler bu olgunun günlük hayata yansımaları çeşitli figürler üzerinden anlatılmaktadır. Yapıtta birçok figürün kaybolmuş olması bu sorunun toplumda birçok insanın yaşadığı evrensel bir problem olduğunun göstergesidir. Odak figür olan Hakan’ın yanında diğer karakterlerin de hikayeleri üzerinde durulmuş ve Sonay, Yıldız ve Yıldız’ın babası Reha İleri gibi karakterler üzerinden de kaybolmuşluk olgusu vurgulanmıştır. Yapıtta odak figürlerin geçmişle kurdukları bağların zayıflaması, bir yere olan aidiyet hissini giderek yok olması ve hayata karşı olan sorgulamalar ile kaybolmuşluk anlatılmaktadır. Yapıttaki figürler toplum tarafından dayatılan ilkelere ayak uyduramayıp bu düzen içinde kimliklerini kaybetmişlerdir.

Geçmişte yaşadıklarının yükü ile kayboluşlarını hafifletemeyen odak figürler gelecek ile ilgili belirsizlik yaşamaktadır. Figürlerin uyum sağlayamadıkları düzende var olma çabaları odak figürleri kayboluş olgusuna itmektedir. Odak figürlerin yaşadığı kimlik karmaşası ve aidiyet arayışı kayboluş olgusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda Tarık Tufan'ın *Kaybolan* yapıtında odak figürlerin benliğini, geçmişini ve içinde bulunduğu toplumu anlamlandıramamaları sonucu ortaya çıkan kaybolmuşluk olgusu ele alınmaktadır.

Yapıtta bu olgu anlatılırken karakterlerin iç dünyasını daha iyi yansıtmak için iç monolog, yapıtın geçmiş travmaların günlük yaşama etkisini yansıtmak için neden-sonuç ilişkileri kurulmuş, karakterlerin hikayeleri açıklanırken geri dönüş teknikleri gibi teknikler sıkça kullanılmıştır.

Yapıtın adının 'Kaybolan' olması yapıtın içeriği ile yakından ilgilidir. Yapıtta odak olarak kullanılan kaybolmuşluk olgusu yapıtın başlığına yansıtılmıştır. Kaybolma yapıtta sadece kaybedilen kimlikler olarak değil aynı zamanda kaybedilen hayatları da temsil ederken bu ifade sık sık tekrarlı bir şekilde kullanılmıştır. Kurgudaki neden sonuç bağının yoğunluğunun karşısında figürlerin duygu ve düşüncelerinin sade ve açık bir şekilde anlatılması yapıtta kurgusal ve dilsel tezatlığı uyumunu desteklemektedir. Bu tezde ilk olarak kaybolmuşluk olgusunun nedenlerinden aile ve travmatik özgeçmişin üzerinde durulacaktır. Ardından kaybolmuşluk olgusunun sonuçlarından olan sosyal yaşamda var olamama ve aile içi ilişkiler açıklanacaktır. Son olarak ise aşk kavramı altında figürlerin kaybolmuşluktan kurtulma çabaları incelenecektir. Bu kayboluş, kendi varlığını anlamlandırmayı sağlayan aşk ve yüzleşmeye odaklanılarak anlatılacaktır.

2. Kaybolmuşluk Olgusunun Nedenleri

2.1 Aile

Aile bireyin yaşama dair ilk deneyimleri kazandığı, bireyin kimlik ve karakter özelliklerinin erken yaşta başlayarak oluşturan önemli bir etmendir. Aile içindeki iletişimin varlığı ya da yokluğu bireyin gelişime olumlu ya da olumsuz etkileri yansıtmaktadır. Bu nedenle aile kimlik oluşumunda önemli bir yere sahiptir.

Yapıtta ailenin kaybolmuşluk olgusu üzerindeki etkisi Hakan ve Yıldız çifti üzerinden anlatılmaktadır. Yapıtta Yıldız karakterinin kaybolmuşluğunun en önemli nedenlerinden biri babasıdır. Yıldız baskıcı ve otoriter baba karakteri tarafından hayatı boyunca baskılanmıştır. Çocukluğunda ailesinde yaşadığı travmalar Yıldız'ın kimliğini olumsuz yönde etkilemiş ve kaybolmuş gibi hissetmesine neden olmuştur. 'O ben değildim. Bunca zaman konuştuğun Yıldız kızın değildi. Kendim olmama izin vermedin senin karşıdayken. Benliğimle, gerçek duygularımla, zaafarımla, zayıflıklarımla sevincimle, üzüntümle karşıda durmama izin vermedin.' (Tufan, s. 33) Cümlelerinde bilinen geçmiş zaman ekinin '-di' nin kullanılması Yıldız'ın çocukluğunda ve geçmişinde ailesi içinde yaşadıklarını vurgulamaktadır. Alıntıdan Yıldız'ın aile içinde baskılandığı, kendi bu nedenle değersiz hissedip kendine özgü bir kimlik oluşturamadığı anlaşılmaktadır. Yıldız aile içinde babası tarafından baskılandığı için şu an ki hayatında da kendini ve duygularını ifade etmekte zorlanmaktadır. Bu da ailede oluşan kimliğin hayatın her anında etkisinin olduğunu göstermektedir. O zamanlarda bu durumu kabullenip sürekli kendi köşesine çekilen Yıldız karakterinde bunun sonucu kaybolmuşluk algısı oluşur. 'Yıldız Sarayında padişahın özel güvenliğinden sorumlu bölüğün komutanı Arnavut Andon Esat Paşanın kızı Enisa'nın kara talihi sanki ona bulaşmıştı.' (Tufan sf.26) alıntısında Yıldız'ın ailesini kaderi olarak gördüğü vurgulanırken bu durum isim kader bağıntısı yardımı ile

güçlendirilmektedir. O görkemli sarayı içinde kaybolmuş hayatlarla kendini özdeşleştirmekte ve Yıldız ailesinin kaderini ‘kara talihi’ olarak görmektedir.

Kaybolmuşluk hissinin oluşumunda etkisi bulunan iletişimsizlik kavramı da Yıldız ve babası üzerinden görülmektedir. ‘Gerçekten benimle, Yıldız’la, öz kızınla hiç konuştun mu?’ (Tufan sf. 33) Alıntısında da baba ile Yıldız arasındaki iletişimsizlik dikkat çekmektedir. Çocukluğundan beri babasının ona dayattığı kimliğin dışına çıkamayan ve sonucunda da kaybolan Yıldız bu durumu isyankâr bir tutumla ifade etmektedir. Aynı zamanda kendini ailede değersiz hissettiği babasına sorduğu ve cevabını bildiği sözde soru cümlesiyle de anlatılmaktadır. Yıldız figürünün babası ile iletişim kuramaması ve bundan dolayı da kaybolan çocukluğunu daha da çok kaybettiği ‘Henüz hesaplaşmadığı ne varsa yavaşça uzaklaşıp gözden kayboluyordu.’ (Tufan Sf. 30) Alıntısıyla sunulmuştur. Demans hastası olan babası ile uzun süredir ifade etmek istediklerini bir türlü anlatamayan Yıldız, ‘hesaplaşma’ olarak nitelendirdiği konuşma şansını yakalamak istemektedir. Babası ile ‘hesaplaşmama’ durumunun sürekli ertelenmesi Yıldız karakterinin kaybolmuşluğunu derinleştirmektedir. Yıldız karakterinin Hayatının hangi evresinde olursa olsun dayatılan kimliğin dışına çıkmaya ve babasını otoritesine karşı gelmeye cesareti yetmemektedir ve bu durum Yıldız’ın var olamayışını da etkilemektedir. ‘Nefes alıp vermesini engelleyen bir yarım kalmışlık duygusu içindeydi.’ ‘Ne kadar korkunç olduğunun farkında bile değilsin. Geçmişte de değildin bugün de değilsin. Bunu anlayabiliyor musun baba? Anlayabiliyor musun ne hissettiğimi.’ (Tufan sf. 32) İfadesi ile babasının eski hali ile şu anki hastalığı nedeni ile güçsüz halini karşılaştıran Yıldız’ın, ‘Anlayabiliyor musun?’ retorik sorusunun tekrarı ile babasına karşı kendini ifade etmeye çabaları vurgulanmaktadır. ‘Sen unutuyorsun diye bütün acılar geçiyor mu? Hiç yaşanmamış gibi davranabilir miyiz? Hiç olmamış gibi. Sen unutuyorsun diye bende mi unutacağım? Unutmuyorum, unutamıyorum.’(Tufan Sf. 32)Alıntısında retorik sorular aynı zamanda Yıldızın babasına karşı isyanı yansıtılmaktadır. Babası ile diyalog kuramayan, cevap

beklemeyen Yıldız unutamıyorum ifadesinde istek kipi ile kaybolmuşluktan kurtulamadığını ifade etmektedir. ‘Unutamama eyleminin gerçekleşememe durumu ifade edilirken ‘unutmuyorum, unutamıyorum.’ Eyleminin bir ek farkı ile tekrarı bu eylemin hem bilinçli yapıldığının hem de bu eylemin gerçekleşmesindeki yetersizliğin altı çizilmektedir. Bu tekrar Yıldız’ın sıkılmışlığını okuyucuya hissettirmektedir.

Yıldız’ın eşi olan Hakan’ın Yıldız’ın çocukluğundaki travmaları, annesinin ölümü, kardeşinin yurt dışına gitmesi ve yaşlanan Demans hastası Reha İleri’nin sorumluluğunun kendinde olması gibi yaşadığı pek çok mücadeleden haberi yoktur. Yapıtın odak figürlerinden biri olan Hakan da Yıldız ile kendi ailesini kurmak istemektedir fakat bir türlü çocukları olamamaktadır. Yıldız’ın hamile kalamamasından ve karanlık hatıralarından kurtulamadığından yaşlı ve yorgun görüldüğünü belirlen Hakan kendi yalnızlıklarından kurtulup kendi ailelerini kurmalarını bir çocuk sahibi olmaya bağlamaktadırlar. Ancak sorunsuz gibi görünen ilişkilerine ailelerinin ve geçmiş travmalarının etkisi sunulmuştur. Bu nedenle gerçek, samimi duygular hep eksik kalmıştır.

Hakan karakterinin kayboluşunu fark etmesi ile yapıt başlamaktadır. Yapıt ‘Bugün benim doğum günüm, kırk yaşına girdim ve kayboldum.’ (Tufan Sf. 1) Alıntısı ile başlar bu ifadede kullanılan kırk sözcüğü Hakan’ın kayboluşunu ve Hakan’ın kaybolmuşluğunu kendine itiraf ettiği ilk anı simgeler. Hakan’ın ailesinde bunaldığı mutlu olmadığı düşüncesi kahraman bakış açısı ile sunulmaktadır. ‘Benim kaybolma hikayem doğduğum gün başladı.’ (Tufan sf. 238) Alıntısında Hakan karakterinin evlatlık olduğunu öğrendiğinde kendini ailesi içinde değersiz hissetmesi ve kendini ailesinden soyutlaması anlatılmaktadır. Hayatı boyunca annesi babası sandığı insanların aslında gerçek ailesi olmadığını öğrenen Hakan için bu durum kayboluş olgusunun temel nedenlerindendir. ‘Bir eşya gibi el değiştirmiştım, bunu düşündükçe deliriyorum.’ (Tufan Sf. 231) ve ‘Mesele onların bana iyi anne baba olmaları değildi, kendi ailem tarafından bir başkasına verilecek kadar değersizleştirilmişim’ (Tufan Sf. 231)

Alıntılarında Hakan karakterinin kendini bir eşyaya benzetmesi, ailede bir eşya kadar değeri olduğunu düşünmesi, aile içinde kendini değersiz hissetmesi kayboluşunu başlatan etkenlerden biridir. Bu bölümde 1. Kişili anlatımın tercih edilmesi yapıtın inanırlığını arttırırken samimi bir atmosfer yaratmaktadır.

2.2 Travmatik Özgeçmiş

Hakan karakterinin kayboluşunu etkileyen temel sebeplerden biri de travmatik özgeçmişidir. Travmatik özgeçmişinin nedenleri arasında Sonay ve Mert karakterleri ile yaşadığı deprem vardır. Hakan ve arkadaşlarının kısa film çekimlerinden sonra kutlama için gittikleri tatilde geçirdikleri depremde Mert ve Sonay'ın öldüğünü düşünmesi ama yapıtın ileriki bölümlerinde Sonay ile karşılaşması anlatılmaktadır.

‘Bu kadar zaman bekleyip hiçbir haber alamamasının başka türlü izahı olamazdı; bu süre zarfında ulaşabileceği her yere sormuş, ancak tek bir ipucu bile bulamamıştı. Bütün bu olup bitenleri, hayatındaki diğer şeyler gibi bilinmezliğin boşluğuna bırakmak yerine unutmaya karar verdi. Düşündükçe delirecek hale geliyordu. Delirmek yerine öldüklerine inanmayı tercih etti.’ (Tufan Sf. 170)

Alıntısında Hakan'ın kayboluşuna neden olan travmatik deprem olayı açıklanmaktadır. Anlatıcının sık sık değiştiği yapıtta geriye dönüş tekniği ile verilen deprem sonrası Hakan'ın yaşadıkları 3. Kişili anlatım ile verilmektedir. Okuyucuya ilk başta bu olayın çok etkili olmadığı izlenimini veren tercih, yapıtın ilerleyen bölümlerinde Sonay ve Hakan'ın hayatlarına olan etkisini yavaş yavaş okura sunacaktır. Yapıtta Sonay ile tekrar karşılaşması Hakan için bir dönüm noktası olarak görülmektedir. Bu karşılaşma Hakan'ın iç hesaplaşmasının dışa vurumu olarak da anlatılmaktadır. Sonay Hakan'ın için kayboluşun çıkışı olarak da görülmektedir. “Kaybolmuş bir insanın, kendisini ancak bir başkasında bulabileceğine bütün kalbimle inandım. Mühim olan o insanı bulabilmek.” (Tufan sf. 390) Alıntısında geçmişteki travmatik

olayın ortaya çıkardığı kaybolmuşluğu aslında Sonay karakteri ile giderebileceği, Sonay'ı bulduğu zaman kaybolmuşluktan kurtulmaya başladığı anlatılmaktadır. 'Yakıcı vicdan azabına utanç dolu suçluluk duygularına yenik düşerek, yüzleşmekte güçlük çektiğim, her seferinde arkalara ittiğim kötü hatıralarım var. Kaybolmama neden olan bu kafa karışıklıklarım o zamanlarda başladı.' (Tufan Sf.24) İfadesinde Hakan'ın travmatik özgeçmişinin neden olduğu kaybolmuşluk olgusu görülmektedir. Hakan'ın kaybolmuşluktan kurtulmasının ilk adımı kendi gerçeği üzerine düşünmeye başlamasıyla gerçekleşmektedir. Hakan karakterinin geçmişte yaşadıklarının kimliğini sorgulamaya itmesi kayboluşunun nedenlerindendir.

Reha İleri karakteri yapıtın başında Yıldız ve Hakan tarafından nefret edilen bir karakter olarak tanıtılmaktadır. Ancak yapıtta karakterin özgeçmişi özetleme tekniği ile anlatıldıktan sonra karaktere karşı bakış açıları değişmektedir. Reha İleri karakterinin ablası olan Serpil'in ölümü Reha İleri'nin kayboluşunu başlatan önemli bir etken olarak görülmektedir.

'Reha Bey hayatta kalan şanslılar arasındaydı. Hayatta kalmış ama hayatla olan ilişkisinin bütün damarları kurumuş. Daha kötüsü Albay Sami Bey, küçük oğlu Reha'ya her baktığında kızı Serpil'in acısını yaşıyormuş. Muhtemelen kızının ölümüne sebep olduğunu düşünüp onu ömrü boyunca affetmedi. Bu acı hadise Reha İleri'yi bütün aileden koparıp yalnızlaştırmıştı.' (Tufan Sf. 75)

Alıntısında Reha İleri karakterinin ailesinden dışlanmış, kendi babası ile olan sorunları kızı Yıldız ile olan ilişkisine yansımış bir karakter olduğu görülmektedir. Travmatik özgeçmişi ve bu konuda babası nedeni ile kendini suçlaması Reha İleri'nin kayboluşunu anlatmaktadır. Bu kayboluş ve yalnızlaşma 'ilişkinin bütün damarları kurumuş.' İmgesi ile yansıtılırken çağrışım gücü sayesinde bu etkinin Reha İleri'nin yaşamının her alanında olduğunu ve onu yavaş yavaş hayattan kopardığını göstermektedir. Aynı zamanda Reha İleri hakkında hiç kimsenin bilmediği, onu kayboluşa sürükleyen bu geçmişi tanrısal bakış açısı ile verilmektedir. Bu tercih yapıttaki figürlerin çok yönlü görülmesini sağlamaktadır. 'Ailede hiç açılmayan bir konu var.

Bir felaket.’ (Tufan sf.75) ifadesi ile önceden sezdirilerek önseme tekniği ile anlatılması olayın derinliğini hissettirmektedir.

’ O günden sonra sürekli yeni bir ev alıp buradan uzaklaşmaya niyetlenmiş ama kaderin bir cilvesi olarak ömrü boyunca buradan hiç ayrılmamıştı. Elinden başka türlü türlü gelmeyince bu kez geçmişi kazıyıp sökebilmek için bir şeyler yapmıştı; babasının kalemlerini, gözlüklerini, ödül paketlerini, üniformalarını, silahını, kılıcını, çalışma masasını, kütüphanesini içindeki kitaplarla birlikte abisinin evine yollamış (...) Babasının izlerini silebildiği kadar silmişti. ’ (Tufan s.76)

Alıntısında Reha İleri’nin çaresizliğinin ve dışlanmışlığının kadere vurması anlatılmaktadır. Çocukluk travmalarını silmeye çalışan Reha İleri, yapıtın ilerleyen bölümlerinde eşinin ölümüne neden olması, bu bilinçli ya da bilinçsiz olduğunun cevaplanmadığı cinayete kızı Yıldız’ın şahit olması gibi unutmak isteyeceği birçok travma ile boğuşmuştur. Reha İleri’nin bu geçmişi düşünüldüğünde ‘alzheimer’ olması silmek istediği geçmişi ile bağlantılıdır. Yapıtta Reha İleri karakteri, alzheimer olunca tıbbi bir tescille kaybolmuşluğu somutlanan bir figürdür.

Yıldız ve Reha İleri’nin aile ilişkileri de travmatik özgeçmiş nedeniyle oluşan kaybolmayı temsil etmektedir. Yıldız’ın annesinin ölüme şahit olması Yıldız’ın kayboluşunun temel nedenleridir. ‘Ben babamın ellerini annemin üzerinde gördüm Hakan. Her şey karmakarışıktı. Bir anda olup bitti. Onlara bakarken gözümün önünde oldu. Ben babamın annemi tuttuğuna inandım hayatım boyunca ama gerçeğin ne olduğunu biliyorum, babam annemi itti. Annemi babam öldürdü Hakan. (Tufan Sf. 260) Diyalog tekniğinin yoğun olarak kullanıldığı bu bölüm Yıldız’ın kendi gerçeğini kabullendiği, bu gerçekle yüzleştiği ve bunu paylaşacak gücü kendinde bulduğu bir bölümdür. Geçmişle ilgili yüzleşmeleri günden güne çoğalacak ve Yıldız karakteri, ne istediğini bilen, hayat karşısında daha net ve güçlü kararlar alan bir bireye dönüşecektir. Gerçekle yüzleşme gücü bulamadığı çocukluk ve gençlik yıllarını anlatırken

'Gerçeği yok saydım. Başka türlü o evde yaşayamazdım. Başka şansım yoktu.' (Tufan sf. 261)

İfadelerinde annesini gözleri önünde öldüren babası ile yaşaması zorunluluğu anlatılırken Yıldız'ın yaşadığı sosyal ve psikolojik çıkmaz okura yansıtılmaktadır.

3. Kaybolmuşluk Olgusunun Sonuçları

3.1 Sosyal Yaşamda Var Olamama

Yapıtta Hakan uzun yıllar boyunca sigorta şirketinde çalışmaktadır. Uzun yıllar çalıştığı işinden ve iş arkadaşlarından bunalmış ve sıkılmıştır.

'Sözde sürpriz doğum günü kutlamasını bekliyordum. Şirkette çalışan herkes kendi doğum gününde öğle yemeğinden döndükten sonra pasta kesileceğini bilmesine rağmen pastayı karşısında gördüğünde şaşkınlıktan küçük dilini yutacak gibi davranır ve bir sevgi çemberinin içindeymişçesine aşırı duygusal tepkiler verir.'

(Tufan Sf. 10)

İfadelerinde detaylı gözlemler sonucu anlatılan doğum günü kutlamalarında samimiyetsizlik görülmektedir. Betimlemeler yardımıyla yansıtılan bu yapmacık sevgi gösterileri ailesinde sevgi ile ilgili güvensizlik yaşayan Hakan'ı sıkıkmaktadır. Bu düzene ayak uyduran şirket çalışanları her zaman aynı coşku ile doğum günü kutlamalarına katılırken, Hakan durumun farkında olup aynı sevinci ve coşkuyu gösterememektedir. Kaybolmuş bir karakter olan Hakan bu durumdan dolayı sosyal yaşamda var olamamıştır.

'Pastanın üstünde iyi ki doğdun Arda yazıyordu. Masama gelinceye kadar bu yanlışlık kimsenin dikkatini çekmemişti. Kısa bir süre durakladım İçimde sıkışan nefes yüzünden neredeyse boğulacaktım. Sevgi çemberinin mensupları bu kısa bekleyiş anını dilek tutmaya yordular muhtemelen. Çaresizce mumları üfledim (...)

Tebrik faslı da tamamlandıktan sonra herkes pasta tabağıyla yerine geçti.’ (Tufan Sf. 11)

Alıntısında Hakan’ın kendi doğum günü pastasında ‘Arda’ isminin yazılı olması ve bu durumun iş yerindeki hiçbir arkadaşı tarafından fark edilmemesi Hakan’ın değersizliğini ve iş ortamında var olamamasını göstermektedir. Kendi içinde de kaybolmuş bir karakter olduğundan bu kayboluşun sonucu olarak iş yerinde var olamamıştır. Bu alıntılarda kısa cümleler ve öz betimlemeler kullanılarak kurgu sade bir dil ile okura sunulmaktadır. Bu tercihler samimi bir anlatım oluşmasını sağlamaktadır. Hakan kendi benliği ile ilgili kavgaları olduğunu ve yakasını bırakmayan bir geçmişi olduğu belirtir. Bu ifade ile bu olayın Hakan’ı derinden etkilemesinin temel sebebinin kendini tanımaması olduğu belirtilmektedir. Hakan kendini tanımazken iş arkadaşlarının da onu tanımaması Hakan’ın kayboluşunu fark ediş anlarından biri olmuştur. ‘Kimim ben gerçekten? Ben kimim? Neden böyle giyiniyorum? Saçlarımı neden böyle tarıyorum? Neredeyse her öğlen aynı mönüyü yemek benim tercihim mi? Bu işe isteyerek mi başladım? Kaç yıldır bu ofiste, bu masada, önümde açık duran dosyalara ve bilgisayar ekranına bakıp duruyorum?’ (Tufan sf. 17) Alıntısında art arda sıralanmış retorik sorular Hakan’ın hayatı sorgulaması sosyal yaşamdaki rolünü araması ve kayboluşundan kurtulma isteğini göstermektedir. Sosyal yaşamda var olmak istediği ‘Beni sevsinler istiyorum. Ne kadar zavallıca göründüğünü biliyorum. Beni sevmeleri için de böyle bir adam olmam gerekiyordu, oldum. Onların sevgisini dilenmenin bir yolu olarak da ağızlarının içine baktım. Beni sevmeleri karşılığında, onaylanmaya ihtiyaç duydukları ne varsa düşünmeden onayladım.’ (Tufan Sf. 18) İfadelerinde anlatılmaktadır. Sosyal yaşamda var olmaya çalışırken kimliğini başkalarına göre şekillendirmek ve ne iş ne de aile yaşamında kapatamadığı sevgi açlığı kimliksel bağlamda Hakan’ın kayboluşu ile sonuçlanmaktadır. Aynı zamanda ailesinde sevgi görmesine rağmen gerçek anne ve babasını teyze ve enişte olarak bilmesi, bir yalanın içinde yaşaması ve bu gerçeği öğrendiğinde ailesine karşı samimi duygular

besleyememesi Hakan'ın sosyal yaşamdaki her anına yansımaktadır. Gerçek samimiyetten uzak iş arkadaşlıkları da Hakan karakterini rahatsız eden durumlardandır.

3.2 Aile ilişkilerine Etkisi

Hakan ile Yıldız'ın çekirdek ailelerinde çocuk sahibi olamama durumu kaybolmayı derinleştirerek aile içi ilişkileri sarsan etkenlerdendir. 'Suyunu vermemişizdir. Merak etme kendine gelir. Kendine gelmez Hakan. Öldü artık ve sebepsiz yere değil. Bir aşk merdiveni durduk yere ölmez. Bir şey oldu ve bana söylemiyorsun Hakan. Aşk merdivenini su değil, duygular yaşatır, sevgi yaşatır, aşk yaşatır. Benden gizlediğin bir şeyler var.' (Tufan Sf. 126) Alıntısında başarısız bebek denemelerinden sonra sokaktaki bir kadının verdiği aşk merdiveni çiçeği bir sembol olarak kullanılmıştır. Sembol olan bu çiçeğin kuruması ile Yıldız ve Hakan arasındaki aşkın bitmesi ve aile ilişkilerinin bozulması anlatılmaktadır. Diyaloglar yardımı ile gösterilen başarısız iletişim çabaları Yıldız ve Hakan'ın kayboluşlarının derinleştiğinin altını çizmektedir. Sokaktaki kadının 'Bu çiçek bizimleyken coşkuyla açıp durdu. Rahmetli eşimle aşkımız bir tek gün bitmedi.' (Tufan Sf. 125) Alıntısında iki ailenin karşılaştırılması ve aralarındaki tezatlar Yıldız'ın gittikçe umudunu kaybetmesi aile ilişkileri ile kayboluş olgusunu derinleştirmektedir. Yapıtın ilerleyen bölümlerinde Hakan da Yıldız da kendi kayboluşlarına çare ararken artık birbirlerine dermen olamadıklarını, yarımıyamalak sevgileri ile çocuk sahibi olamayacaklarını, gerçek sevgi dolu bir aile kuramayacaklarını fark edeceklerdir. Bu süreçte Hakan'ın Sonay'ın her sözünü büyülenmiş gibi dinlemekten kendini alamaması ve Sonay'ın yüzünü, konuşma biçimini, vücut hareketlerini ve anlattıklarını çok etkileyici bulması gibi düşünceleri dikkat çekerken Yıldız'ın iş arkadaşı Yalçın ile ilgili 'Çok özel bir kadın olduğunu duymak Yıldız'ın kalbinin içinde beklemediği bir etki yaratmıştı. Bu dünyada en çok arzuladığı, sadece kendi olduğu için sevilme.' (Tufan S. 190) düşünceleri verilmektedir. Bu değişimler

Hakan ve Yıldız'ı birbirinden uzaklaştıklarını yansıtırken kayboluşlarına neden olan boşlukların yeni yollar seçerek varoluşa doğru yöneleceklerinin ipucu izleğidir.

4. Kayboluş ile Yüzleşme

4.1 Aşk

Hakan karakterinin kendi kayboluşu ile yüzleşmesinde Sonay figürünün etkisi olmuştur. Âşık olduğu Sonay karakteri ile tekrardan karşılaşması Hakan'ın kayboluşu ile yüzleşmesini sağlamıştır. 'Cümle kapısından kovulmuş, yamalı hırka, hırpani dervişler kadar kederle baktı Hakan. Çatısı üstüne yıkılmış virane evler nasılsa öyle kalakaldı sandalyenin üzerinde. Ömrünü uğruna verdiği mermer heykel paramparça oldu, ayaklarının dibine düştü. Harap oldu. Allak bullak. Başka türlüünü bekliyordu. (...) Seni bekliyordum Sonay. Senin için geldim.' (Tufan S.160) İfadelerinde Sonay ve Hakan'ın tekrardan karşılaşmaları anlatılmaktadır. Hakan karakterinin eskiden beri âşık olduğu Sonay'ı tekrardan gördüğünde hissettikleri çatısı üstüne yıkılmış virane evlere benzetilerek anlatılmaktadır. Hakan kayboluşunun nedenlerinden biri olan Sonay ile yüzleşmeye ve tekrar görüşmeye karar verdiğinde kayboluşu ile yüzleşmek için bir adım atmıştır. 'Benim lanetim de bu: Bile bile, aynı ateşe bin kere elimi sokmaktan kendimi koruyamadım.' (Tufan S. 239) İfadeleri ile Hakan kendi ruh halini ve içinde yaşadıklarını betimlemektedir.

"Ben de aynı durumdayım; kaosla cinnetin arasında aymazlıktan sıyrılıp güvenilir bir sığınak arıyorum. Kendimle savaştan vazgeçiyorum nihayet, bilinmezliklerle dolu tavırlar içinde değilim, sadece Sonay'ın yanında olmak istiyorum, nasıl ve hangi şartlarda olacağını henüz bilmiyorum, hiç mühim değil ne istediğimi bilmek ve bunu ne kadar çok istediği bilmek şimdilik bana yetiyor"

(Tufan s. 287)

İfadeleri ile Hakan kendi ile yüzleşmektedir. Hakan Sonay ile yeniden karşılaştıktan sonra hayattan beklentilerini tekrardan belirlemektedir. Hakan'ın kayboluşu ile yüzleşmesinde büyük rol oynayan Sonay karakterinin yanında olmak Hakan için önemli bir adım olarak görülmektedir. Gerçeklerle yüzleşmesini sağlayan Sonay karakteri Hakan için aşk faktörünün kayboluştan kurtulmada etkili olduğunu göstermektedir. 'Kusurları bağışlayabilmenin keskin ve sivri uçları etimize saplandığında eskisi kadar acı çekmiyoruz. Şehri Sonay'la birlikte dolaştığımız günlerde, sabırla ve tutkuyla, kırık ruhlarımızın parçalarını topluyorduk. Olanlar oldu ve hayatımın yasını tutmaktan artık vazgeçiyorum.' (Tufan S.390). İfadeleri kitabın son cümlelerinden alınmıştır. Yapıtın sonunda Sonay ile kaybolmuşluğundan kurtulan Hakan 1. çoğul kişi eki '- biz' i kullanmaktadır. Bu ekin kullanımı ile Hakan ile Sonay'ın kendilerini birbirlerinde buldukları gösterilmektedir. Hakan'ın Sonay'a aşkı ile kayboluşundan kurtulmuş olması alıntıda anlatılmaktadır. Hakan yaşadığı onca şeye rağmen Sonay sayesinde hayatın yaşamaya değer olduğunu düşünmektedir, bu sayede kayboluşu ile yüzleşmiştir. 'Aşk, alamet, alamet, aşk. Söze döküldüğü anda anlamını yitirmekten korktuğum derin bir varoluş hali. Aşkın bir parçası olunca, aşkın sınırlarıyla benliğin sınırları ayırt edilemez hale geliyor; ben derken aşktan, aşk derken benliğinden bahsetmeye başlıyorsun.' (Tufan S. 389) İfadelerinde Hakan karakterinin aşk ile kimliğini bulduğu görülmektedir.

Yıldız karakteri de kendi kayboluşu ile yüzleşirken yapıtın sonlarına doğru Hakan'ın ona iyi gelmediğini anlayarak ondan uzaklaşmaya başlamaktadır. Hakan ile olan ilişkilerinde aşk olmadığını fark etmesine rağmen Hakan'dan ayrılamamasının nedeni kendi gerçekleriyle yüzleşememiş olması ve kendi ailesinde olmayan sevgisi Hakan'da aramasıdır. 'O geceden sonra hayatlarımız kesin olarak değişti; bana doğrudan söylemedi ama karımın artık eve dönmeyeceğini biliyorum. Bakışlarında, tavırlarında gördüm gittiğini. Hiçbir şey yokmuş gibi davranmaya devam ediyoruz; Serencebey'de kalıyor ben Çağlayan'da.' (Tufan s. 388). İfadelerinde kendi benliklerinin bulan ya da benlikleriyle barışmayı başaran Hakan ve Yıldız'ın

artık kendi yollarını kendi istedikleri adımlarla yürüdükleri dikkat çekmektedir. Aralındaki aşk biten Hakan ve Yıldız karakterleri birbirlerinden uzaklaşarak ve farklı hayatlara yönelerek kaybolmuşluklarından kurtulmaktadırlar. ‘Zamana yayılan bir kopuşa benziyor yaşadığımız. Bir gün gözümüzü açacağız ve ayrı yerlerde birbirimizden uzak olduğumuzu ve bunu uzun zamandır böyle olduğunu fark edeceğiz, iç çekip kendi hayatımızı nasıl sürdüreceğimize bakacağız. Bundan gizli bir sevinç duyduğumu gizleyemem.’ (S. 389) Alıntısında yapıtın sonunda Hakan ve Yıldız karakterlerinin kendi kaybolmuşlukları ile yüzleşip kendi yollarına gittikleri görülmektedir. Hakan da Yıldız da bu durumdan hoşnut olup kendi hayatlarını tekrardan kurma çabasına girmektedir.

5. Sonuç

Tarık Tufan’ın Kaybolan adlı yapıtında kaybolma olgusu neden ve sonuçları ile incelenmiştir. Öncelikle kayboluş olgusunun nedenlerinden olan aile ve aile bağları ele alınmıştır. Odak figürlerden olan Yıldız ve Hakan’ın zayıf aile bağları ve kendilerini bir yere ait hissedememeleri kayboluş olgusunun oluşmasında rol oynamıştır. Ardından odak figürlerin travmatik özgeçmişleri incelenmiş ve Hakan, Yıldız ve Reha İleri karakterlerinin geçmişte yaşadıkları travmalarının bugünkü yaşamlarına etkisi ve kaybolmuşluklarına etkisine odaklanılmıştır. Yazar anlatıcı değişiklikleri ile bazen 1. tekil şahıs bazen de 3. tekil şahıs kullanarak odak figürlerin çok yönlü yansıtılmasını sağlamıştır. Geriye dönüş teknikleri sıkça kullanılarak odak figürlerin geçmişte yaşadıkları olaylar ile bugün bağdaştırılarak kayboluşun neden ve sonuçları detaylı olarak açıklanmıştır. İç monologlar ve retorik sorular ile odak figürlerin iç karmaşaları ifade edilmiştir. Semboller ve benzetmeler kullanılarak kayboluş olgusu derinleştirilmiştir. Odak figürlerin kayboluşlarının sonuçları olarak sosyal yaşamda var olmama ve aile içi ilişkiler ele alınmıştır. Yıldız karakterinin aile ilişkilerindeki iletişimsizlik ve kopukluklar da kayboluşunun sonucu olarak oluşmuş bir durum olarak incelenmiştir. Son olarak da kayboluş

olgusu ile yüzleşme ve kayboluştan kurtulma durumu Yıldız Hakan ve Sonay karakterleri üzerinden anlatılmıştır.

Yapıtta kaybolma olgusu içsel bir kayboluş ve kendi özünü arama süreci olarak anlatılmıştır. Böylece yapıt odak figürlerin iç dünyasını yansıtırken, toplumda kaybolmalarının neden ve sonuçlarına dair bir sorgulama sunmuştur. Ruhsal bunalım ve anlam arayışını temsil eden kaybolma olgusu odak figürlerin geçmişleriyle ve bugünle hesaplaşma süreçlerini, içsel boşluklarını, bir kimliğe tutunma çabalarını anlatmıştır. Yapıtta birçok figürün kaybolma hikayesine yer verilmektedir. Kimileri bununla günlük yaşamlarını sürdürebilirken kimileri hayat ekseninde bocalamaktadır. Normal görünen ama gerçekte normal olmayan hayatın içinde gizlenen bu sorunun evrensel olduğu yapıttaki tüm karakterlerde görülmesi ile yansıtılmaktadır. Bireyler kendi gerçek benliklerinin üzerine giderlerse kendi benliklerinde kavuşarak mutluluğu yakalamaktadır.

6. Kaynakça

Aydın, K. (2020). *Çağdaş Türk romanında kimlik ve aidiyet sorunsalı*. İletişim Yayınları. (Modern Türk romanlarında bireyin kimlik arayışı ve kaybolmuşluk teması üzerine bir inceleme)

Tufan, Tarık (2020) *Kaybolan* (Doğan Kitap)